

GÜRÜLTÜYE NEDEN OLMA SUÇU (TCK m.183)

(Crime of Causing Noise in Turkish Criminal Code)

Handan YOKUŞ SEVÜK*

ÖZET

Gürültünün geleneksel tanımı, istenmeyen ve rahatsız edici sestir. Gürültü kirliliği milyonlarca insanın hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Çalışmalar gürültü ile sağlık arasında doğrudan bağlantı olduğunu göstermektedir. Gürültü kirliliği bir çevre sorunu olup, gürültünün kontrolü ve etkin yönetimi çevre politikasının bir parçasını oluşturmaktadır. Çevrenin korunmasında ceza hukuku önem arz etmekte; bu bağlamda devletler iç hukuklarında insanın sağlıklı bir çevrede yaşama hakkını korumak amacıyla, yasal düzenlemeler kabul etmektedir. Türk Ceza Kanunu'nda gürültüye neden olma suç olarak düzenlenmiştir.

Bu makalede, öncelikle gürültü kavramı incelenmektedir. Daha sonra gürültü konusunda Avrupa Birliği Politikası ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları ele alınmaktadır. Son olarak Türk Ceza Kanunu'ndaki çevreye karşı suçlardan gürültüye neden olma suçu teori ve Yargıtay kararları dikkate alınarak açıklanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Gürültü kirliliği, Sağlıklı çevre hakkı, Gürültüye neden olma suçu, Avrupa Birliği Politikası, AİHM kararları.

Abstract

The traditional definition of noise is "unwanted or disturbing sound". Noise pollution adversely affects the lives of millions of people. Studies have shown that there are direct links between noise and health. Noise pollution is the environmental problem, and the effective management and control of noise is the part of the environmental policy. Criminal law has an important part to play in protecting the environment; in this context states adopt provisions of the act, aiming at the protection of the right to life and health of human - the right to environmental healthiness- under its domestic law. The unlawful causing of noise; has adopted as criminal offences in Turkish Criminal Code

* Prof. Dr., Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

In this article, firstly the concept of noise is analyzed. Then, the approach of the European Union Policy and European Court of Human Rights' judgments about noise are mentioned. Finally, taking into account to the judgments of the Supreme Court of Appeals and theory, causing noise, offences against the environment in Turkish Criminal Code, is explained.

Keywords: Noise pollution, The right to environmental healthines, Unlawful causing of noise as a offence against the environment, European Union Policy, ECHR's judgements.

I. GÜRÜLTÜ KAVRAMI

Geleneksel olarak gürültü, istenmeyen ve rahatsız edici ses olarak tanımlanmaktadır. Çevremizde birçok sese maruz kalmakla birlikte, tüm sesleri gürültü olarak nitelendirmek mümkün değildir. İnsanlar tarafından istenmeyen ve insan üzerinde olumsuz etkilere neden sesler gürültüyü oluşturur. Ses dalgalarından insanın rahatsız olup olmaması ya da seviyenin zarar verici olup olmadığı sesi, gürültüden ayıran faktörlerdir¹. Ses günlük hayatımız için gerekli olmasına rağmen, gürültü için aynı şey söylenemez. Bu bakımdan gürültü istenmeyen ses olarak tanımlanabilir². Bir başka deyişle sesin uyumsuz, düzensiz, kabul edilebilir olmaması ve istenen düzeyden daha fazla olması, sesin gürültü olarak tanımlanması için yeterlidir³.

Gürültü Değerlendirme Ölçüsü, ses basıncı seviyesine dayanan desibel (dB) olup⁴, insan kulağının en hassas olduğu orta ve yüksek frekansların özellikle vurgulandığı bir değerlendirme birimidir. Bu birime göre 0-50 dB arası sessiz, 50-60 dB arası gürültü, 70-80 dB arası çok gürültü olarak nitelendirilmektedir. 85 dB ve daha yüksek sesler rahatsızlık sebebidir⁵. İnsanın dayanabileceği ses şiddeti 0-120 dB arasındadır. Ses şiddetinin 120 dB'in üstünde olması insan kulağında fiziksel zarar meydana getirebilir. Acı verebilir ve işitme kaybına neden olabilir. Genelde,

¹ Bkz. Bursa Çevre Merkezi, "Sağlığımızı Tehdit Eden Sinsi Tehlike: Gürültü", <http://www.bcm.org.tr/pdf/gurultu%20kirliligi.pdf>, 1.

² Bkz. Noise Pollution, [http://www.environmentalprotection.org.uk/assets/library/documents/Noise_Pollution_\(web\)_April_2011.pdf](http://www.environmentalprotection.org.uk/assets/library/documents/Noise_Pollution_(web)_April_2011.pdf).

³ Avşar, Yaşar, "Gürültü Kirliliği", <http://www.cekud.org.tr/haberx/138-gurultu-kirliligi-.html> (03.03.2013); Ses bir kaynaktaki (ses telleri, hopörlör membranı gibi) titreşimlerle oluşur ve yayılmak için bir medyaya (hava, su gibi) ihtiyaç duyar. Bu medyadaki titreşimler de kulağımızda ses olarak algılanırlar. <http://www.bcm.org.tr/pdf/gurultu%20kirliligi.pdf>, 1.

⁴ Gürültü seviyesinin ölçüsü, kullanılan ağırlık eğrisine göre dBA ya da dBC'dir. İnsan kulağının frekansa bağlı olarak sese olan duyarlılığını en iyi A ağırlık eğrisi temsil eder. Bu nedenle genelde dBA olarak ölçülmektedir. Darbe gürültüsünün ölçüm ve değerlendirilmesinde ise C ağırlık eğrisi kullanılmakta, dBC olarak ölçülmektedir. <http://gurultu.cevreorman.gov.tr/gurultu/AnaSayfa/gurultu.aspx?sflang=tr>.

⁵ Kayan, Raşan Bengi Gezgin, "Gürültüye Neden Olma/Gürültü Kirliliği", *Ceza Hukuku Dergisi*, Yıl.3, S.7, Ağustos, 2008, 112.

85 dB'in üstü gürültü düzeylerinde zamanla meydana gelen işitme rahatsızlıkları oluşmaktadır⁶.

Gürültü sorunu bir başka deyişle gürültü kirliliği daha çok büyük yerleşim merkezlerinde görülen bir çevre sorunu olup, özellikle şehirlerde yaşayan insanları etkilemektedir. Zira gürültü daha çok endüstri, ulaşım, yol ve yapı çalışmaları ve yerleşim kaynaklı olmaktadır. Ulaşım araçları, kara yolu trafiği, demir yolu trafiği, hava yolu trafiği, deniz yolu trafiği, açık alanda kullanılan teçhizat, şantiye alanları, sanayi tesisleri, atölye, imalathane, işyerleri ve benzeri ile rekreasyon ve eğlence yerlerinden çevreye yayılan gürültü dâhil olmak üzere, insan faaliyetleri neticesinde oluşan zararlı veya istenmeyen açık hava sesleri çevresel gürültüyü oluşturmaktadır (Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği m.4/1-m).

Çevrede oluşan gürültü insanın sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına müdahale oluşturmakta, kişilerin sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Çalışmalar gürültü ile sağlık arasında doğrudan bağlantı olduğunu göstermektedir. Gürültünün neden olduğu sorunlar stres kaynaklı hastalıklar, yüksek tansiyon, konuşma bozukluğu, işitme kaybı, uyku bozukluğu ve verimlilik kaybını kapsamaktadır. Araştırmalar sürekli veya yüksek seviyedeki seslere maruz kalmanın sağlık için birçok olumsuz etkisi olduğunu da ortaya koymaktadır. Gürültünün neden olduğu sağlık sorunlarından işitmede azalma, en yaygın ve sık rastlanandır⁷. Yüksek gürültü seviyesi olan ortamlarda uzun süre bulunan kişilerde, kalıcı işitme eşiği değişimleri söz konusu iken daha düşük seviyeler ya da kısa süreli etkilenmelerde, işitme duyusuna yönelik belirgin bir zararın saptanması kolay olmamaktadır. Gürültünün geçici ve kalıcı olarak işitme kaybı gibi fiziksel; kas gerilmeleri, stres, kan basıncında artış, kalp atışlarının ve kan dolaşımının değişmesi, göz bebeği büyümesi, solunum hızlanması, dolaşım bozuklukları ve ani refleksler gibi fizyolojik; sinir bozukluğu, korku, rahatsızlık, tedirginlik, yorgunluk ve zihinsel etkilerde yavaşlama gibi psikolojik; iş verimliliği ve üretkenliği azaltma gibi kişinin performansı üzerine etkileri bilinmektedir. Gürültü sadece insan sağlığı değil, davranış biçimi ve mutluluğu üzerinde de olumsuz etkilere neden olmaktadır⁸. Bu bakımdan gürültü uyuma, konuşma gibi normal aktivitelere müdahale oluşturmakta veya yaşam kalitesine zarar vermekte veya azaltmaktadır.

Gürültü, diğer çevre kirliliği faktörlerine benzememekte; havada yayılmasına rağmen görünmemekte ve kokmamaktadır. Gürültünün, herhangi bir kalıntısı, toprağın veya suyun kirlenmesine neden olması söz konusu olmayıp, atıklar gibi

⁶ Aşar, 1.

⁷ US. Environmental Protection Agency, Noise Pollution, <http://www.epa.gov/air/noise.html>.

⁸ Gürültünün sağlık üzerine etkileri için bkz. <http://gurultu.cevreorman.gov.tr/gurultu/AnaSayfa/gurultu/sagliketkileri.aspx?sflang=tr>; Ayrıca, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 2009 yılında yayımlanan "Avrupa için Gece Gürültüsü Rehber Dokümanı" isimli rapor sonucu için bkz <http://gurultu.cevreorman.gov.tr/gurultu/AnaSayfa/gurultu/gurultudenEtkilenme.aspx?sflang=tr>.

depolanması da söz konusu değildir. Gürültü kirliliğinin etkisi yavaş olmakla birlikte kalıcılığa sahiptir. Bu nedenle gürültü kirliliğini diğer çevre kirliliği faktörleri ile karşılaştırmak doğru olmaz⁹. Gürültü kirliliği, görülememesi, tadılamaması veya kokmaması sebebiyle hava veya su kirliliği gibi diğer kirlilik çeşitlerine nazaran daha az dikkat çekmiştir. Bununla birlikte birçok ülkede gürültü kirliliğini önlemek için yasal düzenlemeler ve örgütlenmeler söz konusudur. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde Temiz Hava Kanunu (Clean Air Act -CAA) uyarınca, Birleşik Devletler Çevre Koruma Ajansı bünyesinde oluşturulan Gürültüyle Mücadele ve Kontrol Ofisi (Office of Noise Abatement and Control –ONAC) gürültü ve gürültünün kamu sağlığı ve refahı üzerindeki etkileri konusunda araştırma ve inceleme yapmaktadır. Bu konudaki yasal düzenlemeler ise 1972 tarihli Gürültü Kontrol Kanunu ve 1978 tarihli Sessiz Toplum Kanunu'dur¹⁰. İngiltere'de gürültünün neden olduğu rahatsızlık 1990 tarihli Çevre Koruma Kanunu'nda düzenlenmiş olup, gürültüyü önleme konusunda yerel yönetimler güçlendirilmektedir. İngiltere Gürültü Politikası Beyannamesi Mart 2010'da yayınlanmış ve sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin devlet politikası kapsamında gürültünün etkin yönetimiyle iyi sağlık ve iyi yaşam kalitesi sağlama amaçlanmıştır¹¹. İngiltere'de Ulusal Gürültü Komitesi, gürültü politikasını koordine etmekte ve yerel yönetimleri, akademisyenleri, danışmanları, sanayicileri, denetleyici ve yetkililerle eşgüdümlü çalışmaktadır. Bu komite yılda dört kez toplanmakta, fikir alışverişinde bulunmakta, konuları tartışmakta ve Birleşik Krallığın çevre koruma politikasını izlemektedir¹².

Türkiye'de çevrenin gürültüden korunması Çevre Kanunu, Kabahatler Kanunu gibi kanuni düzenlemeler ve Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği gibi yönetmeliklerle sağlanmaktadır. Gürültüyü önlemek için faaliyete geçmeden önce işletmelerin çevre izni alması gerekmektedir. Çevre Kanununa Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmeliğin¹³ Ek-1 ve Ek-2 listesinde yer alan bazı faaliyet ve tesisler çevre izninin gürültü kontrol ile ilgili hü-

⁹ Bursa Çevre Merkezi, 1.

¹⁰ US. Environmental Protection Agency, <http://www.epa.gov/air/noise.html> ; ayrıca Birleşik Devletler gürültü kontrol politikasının tarihçesi ve diğer yasal düzenlemeler için bkz. Finegold Lawrence S/ So Finegold Michiko, Inter-Noise 2002, Previous Attempts to Develop, Implement and Enforce a U.S. Noise Policy, [http://www2.pr.gov/agencias/jca/Documents/Areas%20Program%C3%A1ticas/Control%20de%20Ruidos/Simposio%2024%20abril%202013/IN02%20Paper%20-%20US%20Noise%20Policy%20History%20\(Finegold\).pdf](http://www2.pr.gov/agencias/jca/Documents/Areas%20Program%C3%A1ticas/Control%20de%20Ruidos/Simposio%2024%20abril%202013/IN02%20Paper%20-%20US%20Noise%20Policy%20History%20(Finegold).pdf).

¹¹ "Noise Pollution", [http://www.environmentalprotection.org.uk/assets/library/documents/Noise_Pollution_\(web\)_April_2011.pdf](http://www.environmentalprotection.org.uk/assets/library/documents/Noise_Pollution_(web)_April_2011.pdf), 3.

¹² <http://www.environmentalprotection.org.uk/noise/environmental-noise/committee/>.

¹³ Çevre Kanununa Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik, 29.04.2009 tarihli, 27214 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Yönetmeliğin amacı, Ek-1 ve Ek-2 listesinde yer alan faaliyet ve tesisler tarafından 2872 sayılı Çevre Kanunu'na göre alınması gereken izin ve lisanslara ilişkin tüm iş ve işlemler ile bu iş ve işlemlere ilişkin yetkili mercilerin, çevre yönetim birimlerinin ve çevre görevlilerinin görev ve sorumlulukları ile Bakanlıkça yetkilendirilmiş çevre danışmanlık firmalarının, işletmelerin ve işletmecilerin yükümlülüklerini belirlemektir.

kümlerinden muaf tutulmuştur (Yönetmelik m.1/2). Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Hava Yönetimi Dairesi Başkanlığı bünyesinde *Gürültü ve Titreşim Kontrol Şube Müdürlüğü*, kişilerin huzur ve sükûnunu beden ve ruh sağlığını gürültü ile bozmayacak bir çevrenin geliştirilmesi gayesiyle, çevresel gürültüyü azaltacak program ve politikaları belirlemek, buna yönelik mevzuat ve mevzuatın uygulanmasını kolaylaştırıcı her türlü dokümanı hazırlamak, Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi (ÇGDY) Yönetmeliği'nin uygulanmasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla hizmet vermektedir¹⁴.

II. AVRUPA BİRLİĞİ POLİTİKASINDA GÜRÜLTÜ

Avrupa Birliği bir çevre sorunu olarak gürültüyü çevre politikasının bir parçası olarak ele almaktadır¹⁵. Temmuz 1987 tarihinde Avrupa Tek Senedi'nin yürürlüğe girmesi üzerine topluluk, çevrenin korunması amacıyla gürültünün kontrolü, sınırlandırılması konusunda düzenlemeler kabul etmiştir. Avrupa Birliği bünyesinde topluluk içinde sürdürülebilir kalkınma sağlanması hedefi doğrultusunda, Antlaşma'nın ve topluluk çevre eylem programlarının hükümleri uyarınca çevrenin korunması ve geliştirilmesi amacıyla 1990 yılında kurulan Avrupa Çevre Ajansı'nın çalışma alanlarından biri gürültü emisyonlarıdır¹⁶. Gelecekteki gürültü politikası konusundaki niyet mektubu Avrupa Komisyonu tarafından 1996 yılında yayınlanmıştır. Dışarıdaki gürültünün çoğu ulaşım araçlarından kaynaklanırken, gürültü emisyonlarının hacmi, dışarıda kullanılan araçların artması sonucunda gürültü kirliliği sürekli olarak artış göstermektedir. Araçların sebep olduğu gürültünün azaltılması hakkındaki Birlik politikası, izin verilebilir emisyon seviyeleri, garanti edilen gürültü emisyon düzeyleri hakkında araç üzerine işaret koyulmasını veya gürültü testi kodlarını ortaya koyan direktiflerin kabulünü içermektedir¹⁷. Arabalar, kamyonlar, motosikletler, traktörler, uçaklar, çim biçme makineleri ve inşaat araçları için üst düzey gürültü düzeyini belirleyen direktifler kabul edilmiştir¹⁸.

Çevresel gürültü konusu Avrupa Birliği'nde 90'lı yılların sonlarında çalışılmaya başlanmış, 25 Haziran 2002 tarihli çevresel gürültünün değerlendirilmesi ve yönetimi ile ilgili Avrupa Birliği Parlamentosu ve Konseyi'nce kapsamlı bir direktif kabul edilmiştir. Direktif'in amacı, çevresel gürültüye maruz kalma sebebiyle olu-

¹⁴ <http://gurultu.cevreorman.gov.tr/gurultu/AnaSayfa/Mudurluk/teskilat.aspx?sflang=tr>

¹⁵ Çevre politikasının finansmanında üye ülkeler tarafından en yaygın olarak kullanılan ekonomik araçlardan biri çevre vergileri olup, bunlardan emisyon vergisi, gürültü emisyonlarının miktar ve içeriği temel alınarak hesaplanan ve bu maddeleri kullanarak çevreyi kirlenlerin emisyon oranlarını azaltma amacı taşıyan vergidir. Batal, <http://www.mevzuatdergisi.com/2010/04a/06.htm>.

¹⁶ Batal, Salih, "Avrupa Birliği Çevre Politikalarının Temel Özellikleri", *Mevzuat Dergisi*, Yıl.13, S.148, Nisan 2010, <http://www.mevzuatdergisi.com/2010/04a/06.htm>.

¹⁷ Avrupa Birliği Çevre Politikası, <http://www.ikv.org.tr/pdfs/4f3a608d.pdf>, 14.; ayrıca bkz. Duru, Bülent, "Avrupa Birliği Çevre Politikası", *Avrupa Birliği Politikaları*, <http://kentcevre.politics.an-kara.edu.tr/duruabcevre.pdf,2>.

¹⁸ Duru,10.

şan rahatsızlıklardan, zararlı etkilerinden kaçınma, önleme veya azaltmaya yönelik ortak bir yaklaşımı belirlemektir (Direktif m.1)¹⁹. Bu amaca yönelik olarak üye ülkelerin tamamında kullanılan değerlendirme yöntemleri tarafından gürültü haritalama yoluyla çevresel gürültüye maruz kalmanın belirlenmesi, çevresel gürültü ve etkileri hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi, üye ülkeler tarafından, gereken her yerde ve özellikle maruz kalma düzeylerinin insan sağlığı üzerinde zararlı etkilere yol açacağı alanlarda gürültü haritalama sonuçlarını esas alan eylem planlarının kabul edilmesidir. Direktifte özellikle endüstriyel alanlardan, havaalanları, demiryolları, karayolları gibi insan faaliyetlerinden kaynaklanan çevresel gürültünün yönetimi ve değerlendirilmesi ön plandadır²⁰. Çevresel gürültü politikası yasal düzenlemelerle belirlenmektedir. Gürültüyü önleme hususuna Avrupa Birliği 6. Eylem Programı'nda yer verilmiştir.

III. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NİN GÜRÜLTÜYE İLİŞKİN KARARLARI

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, gürültüye neden olunmasını bir başka deyişle gürültü kirliliğini, çevre ile ilgili davaların çoğunda olduğu gibi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin özel hayat ve ailenin korunması hakkını düzenleyen 8. maddesi bakımından incelemektedir²¹. Avrupa insan hakları yargısının havaalanlarının neden olduğu gürültü kirliliği konusundaki ilk değerlendirmeleri, Komisyon'un *Arrondelle/Birleşik Krallık* başvurusu nedeniyle verdiği 15 Temmuz 1980 günlü kabul edilebilirlik kararında yer almıştır. Komisyon, başvurucunun, Sivil Havacılık Yasası'nın getirdiği yasaklar sonucunda hava taşıtlarının neden oldukları gürültüye karşı dava açamamasının Sözleşme'nin 6. maddesini; konut güvenliği ve özel yaşamı saygı ilkeleriyle bağdaşmayan koşullar içinde yaşamak durumunda bırakılmasının 8. maddeyi; taşınmazına getirilen eylemsel ve hukuksal kısıtlamalarla malvarlığı haklarını kullanmasına el atılmasının 1 Numaralı Ek Protokol'ün 1.maddesini ve bu nedenlerle yaratılan eşitsiz koşulların 14. maddeyi çiğnediği; ayrıca yakındığı sorunlarla bağlantılı olarak etkili bir çözüm yolunun bulunmaması nedeniyle de 13. maddenin ihlal edildiği yolundaki iddiaların hepsi için kabul edilirlilik kararı vermiştir. Bu dava dostane çözümle sonlanmış olmakla birlikte, bu karar, Komisyon'un ve izleyen yıllarda Mahkeme'nin, havaalanlarının neden olduğu gürültü ve çevre kirliliği nedeniyle verdiği en geniş kapsamlı kabul edilirlilik kararıdır²².

¹⁹ Directive 2002/49/EC of The European Parliament and of The Council of 25 June 2002 Relating to the Assessment and Management of Environmental Noise.

²⁰ <http://gurultu.cevreorman.gov.tr/gurultu/AnaSayfa/ABuyum/ABuyum.aspx?sflang=tr>.

²¹ Bkz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, AİHM'nin İçtihadında Çevreyle İlgili Davalar, Bilgi notu, Ekim 2012, http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/C616961A-5B75-4D86-AF3CA87674DA9C61/0/FICHES_Environnement_TUR.pdf,1-7 (02.02.2013).

²² Dinç, Güney, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre Çevre ve İnsan, TBB yayınları:143, Ankara 2008, 200-202.

Havaalanından kaynaklanan gürültü kirliliğine ilişkin *Powell ve Rayner/Birleşik Krallık* davasında²³ AİHM, havaalanının yakınında yaşayan başvuru sahiplerinin yetkililerin belirlediği ses limitlerinin kabul edilemez olduğu ve Hükümet'in ses düzeyini asgariye indirmek için aldığı tedbirlerin yetersiz olduğu hususundaki şikayetini incelemiştir. Bu davada Mahkeme uluslararası hava trafiğinin yürütüldüğü büyük havaalanlarının nüfusu yoğun yerleşim alanlarına yakın olarak yapılmasının, ülkelerin ekonomik esenliği için gerekli olduğu kanısına varmış, dünyanın en işlek havaalanlarından biri olan Heathrow gibi bir havaalanının, ticaret, uluslararası iletişim ve Birleşik Krallık ekonomisi için önemli olduğunu; işletilmesinin çevre üzerindeki olumsuz etkileri bütünüyle ortadan kaldırılmasa bile haklı görülebileceğini belirterek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlalinin söz konusu olmadığına karar vermiştir²⁴. 2 Ekim 2001 tarihli *Hatton ve diğerleri/Birleşik Krallık* davasında da başvuru sahipleri 1993 tarihli gece uçuşları hakkındaki Hükümet politikasının sonucu olarak evlerinin çevresinde artış gösteren gürültüden şikayetçi olmuşlardır. AİHM'nin 3. Dairesi'nde görülüp 2 Ekim 2001 günü sonuçlanan kararda, Heathrow havaalanı yakınında oturan başvuru sahiplerine, uçakların gece iniş ve kalkışlarına ilişkin sınırlamayı değiştiren 1993 yılındaki gürültü kotasının ardından gürültünün artması, bu koşulların başvuru sahipleri üzerinde yarattığı uykusuzluk, havaalanının kamu organları tarafından işletilmemesi nedeniyle doğrudan devletin özel yaşama müdahalesi olarak görülmemiştir. Ancak devletin, başvuru sahiplerinin yakındıkları konuda pozitif yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir. AİHM ayrıca, gürültü kirliliği konusunda iç hukukta açılan davalarda yerel mahkemelerin sınırlı bir inceleme yapmaları nedeniyle özel yaşama saygı hakkı konusunda etkili bir hukuk yolu bulunmadığından, Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 13. maddenin de ihlal edildiğini kabul etmiştir. 3. Daire kararına itiraz edilmesi nedeniyle uyuşmazlık bir kez de Büyük Daire'de tartışılmıştır²⁵. 8 Temmuz 2003 tarihli kararında Mahkeme, 1993 tarihli programın gerçekten gece gürültüsünde bir artışa neden olup olmadığına ilişkin bir sonuca ulaşamamakla birlikte, gece uçuşlarının bütün hızıyla sürdürülmesinde bir ekonomik yarar bulunduğu, gürültüden çok küçük bir nüfus yüzdesinin etkilendiğini ve başvuru sahiplerinin herhangi bir maddi kayba uğramaksızın başka bir yere taşınabilecekleri gerekçesiyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir²⁶.

²³ AİHM, *Powell ve Rayner/Birleşik Krallık*, 21.02.1990. Başvuru no.9310/81.

²⁴ Shelton Dinah, Human Rights, Health & Environmental Protection: Linkages in Law & Practice A Background Paper for the World Health Organization, Health and Human Rights Working Paper Series No 1, 2002, 19; ayrıca bkz <http://aihmgunlugu.blogspot.com/2011/10/mahkememin-cevre-haklarna-iliskin.html>.

²⁵ Dinç, 209-211.

²⁶ AİHM Büyük Daire, *Hatton ve Diğerleri/Birleşik Krallık*, 08.07.2003, Başvuru No. 36022/97. <http://aihmgunlugu.blogspot.com/2011/10/mahkememin-cevre-haklarna-iliskin.html>.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, sokaktan kaynaklanan gürültü hususunu da Sözleşmenin 8. maddesi bakımından incelemiştir²⁷. Evinin yakınındaki gece kulüplerinin geceleyin sebep olduğu sürekli gürültüden ve bu gürültünün uzun bir zamandır ciddi bir şekilde uykusuzluk çekmesine neden olduğunu iddia eden başvuruçunun şikayetini ele aldığı *Moreno Gomez /İspanya* davasında Mahkeme, başvuruçunun evine saygı hakkının yetkililerin gece gürültüsü sorununa bir çözüm bulmaması yüzünden ciddi bir şekilde ihlal edilmiş olduğunu belirterek, gürültünün –gece ve izin verilen limitlerin üzerinde– yüksek düzeyini ve birkaç yıldır sürüyor olmasını dikkate alarak, 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir²⁸. Diskoteklerden kaynaklanan gürültü *Martinez Martinez/ İspanya*²⁹ davasına da konu olmuştur. Mahkeme, evinin birkaç metre yakınındaki bir diskoteğin terasına yerleştirilen müzikli bardan kaynaklanan gürültüden şikayeti incelediği olayda gürültünün belirlenen yasal sınırların üzerinde olması ve yetkililerin harekete geçmemesi karşısında 9. madde bakımından ihlal bulmuştur. Benzer şekilde *Mileva ve Diğerleri/Bulgaristan*³⁰ davasında ise; kendi dairelerine bitişik bir büro, bir elektronik oyun kulübü ve bir bilgisayar kulübünün işletilmesinin yol açtığı aşırı gürültü karşısında yetkili mercilerin pasif kalmalarını, kulüp etkinliklerinin kapatılmasına ilişkin iki yasaklama kararının uygulanmamasını ve dört yıllık bir dönem boyunca başvuruçuların maruz kaldıkları gürültü ve rahatsızlığın derecesini göz önüne almış, bu durumun özel ve aile yaşamlarına bir müdahale oluşturduğunu kabul etmiştir.

Trafik gürültüsüne ilişkin 09.11.2010 tarihli *Dees/Macaristan* davasında³¹ AİHM, başvuruçunun yaşadığı evin bulunduğu caddedeki yoğun trafiğin neden olduğu gürültünün, trafiği sınırlama ve düzenlemeye yönelik yetkililerin çabalarına rağmen, esaslı bir süredir devam ettiğini ve aşırı gürültüye maruz kalmasının sonucu olarak başvuruçunun doğrudan ve ciddi rahatsızlık çekmekte olduğunu tespitle Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edildiğine karar vermiştir.

IV. GÜRÜLTÜYE NEDEN OLMA SUÇU

A. Genel Olarak

Çevre, Türk hukukunda 1980'lerden itibaren korunması gereken bir değer olarak ele alınmaya başlamıştır. Çevrenin korunmasına 1982 Anayasası'nın 56. maddesinde öngörülen “*Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir*” hükmüyle anayasal güvence sağlanmıştır. Bu doğrultuda 5237 sayılı TCK'nın 1. maddesinde Ceza Kanunu'nun amaçlarından biri “*çevre-*

²⁷ bkz. <http://aihmgunlugu.blogspot.com/2011/10/mahkemenin-cevre-haklarna-iliskin.html>.

²⁸ AİHM, *Moreno Gomez /Spain*, 16.11. 2004, Başvuru No. 4143/02.

²⁹ AİHM, *Martinez Martinez/İspanya*, 18.10.2011, Başvuru No. 21532/08.

³⁰ AİHM, *Mileva ve Diğerleri/Bulgaristan*, 25.11.2010, Başvuru No. 43449/02 ve 21475/04.

³¹ AİHM, *Dees / Macaristan*, 09.11.2010, Başvuru No. 2345/06.

yi korumak” olarak öngörülmüş, çevrenin korunmasının ceza kanununun temel amaçları arasında olduğu belirtilerek, çevrenin korunmasında ceza normlarından yararlanılmıştır. Çevresel zarara neden olacak fiiller, Türk Ceza Kanunu’nda çevre suçları olarak düzenlenmiştir. Bu çevre suçlarından biri de gürültüye neden olma suçudur.

Gürültüye neden olma suçu, Türk Ceza Kanunu’nun özel hükümlerin yer aldığı ikinci kitabının “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmının, ikinci bölümünde “Çevreye Karşı Suçlar” başlığı altında düzenlenmiştir. TCK’nın 183. maddesine göre; “İlgili kanunlarla belirlenen yükümlülüklere aykırı olarak, başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültüye neden olan kişi, iki aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır”. Böylece insan sağlığını tehdit eden gürültüye neden olma eylemi suç olarak düzenlenmek suretiyle insanın sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı güvence altına alınmıştır. Mülga 765 sayılı TCK’da gürültü yapmak suretiyle toplumun huzur ve rahatının bozulması kabahat olarak düzenlenmiştir³².

Gürültü kirliliğini önleme ve gürültüden korunmak için diğer kanunlarda da düzenlemeler yapılmıştır. 2872 sayılı Çevre Kanunu’nun 14. maddesinin 1. fıkrasında kişilerin huzur ve sükûnunu, beden ve ruh sağlığını bozacak şekilde ilgili yönetmeliklerle belirlenen standartlar üzerinde gürültü ve titreşim oluşturulması yasaklanmıştır; 2. fıkrasında ise ulaşım araçları, şantiye, fabrika, atölye, işyeri, eğlence yeri, hizmet binaları ve konutlardan kaynaklanan gürültü ve titreşimin yönetmeliklerle belirlenen standartlara indirilmesi için faaliyet sahipleri tarafından gerekli tedbirlerin alınması gerektiği öngörülmüştür³³. Çevre Kanunu’nun 20. maddesinde ise, Çevre Kanunu’nun 14. maddesine göre çıkarılan yönetmelikle belirlenen önlemleri almayan veya standartlara aykırı şekilde gürültü ve titreşime neden olanlara idari para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun 36. maddesinde³⁴ ise, toplum düzenini,

³² 765 sayılı TCK’nın 3.kitabı Kabahatlerde, Ammenin Nizamına Müteallik Kabahatler başlıklı birinci babının Halkı Rahatsız Eden Hareketler başlıklı 7. faslında yer alan m. 576’a göre; “(1) Her kim, gürültü veya velvele ile mutat hilafı olarak çan ve alatı saire çalarak yahut kanun ve nizam ahkâmına muhalif surette gürültülü bir meslek ve sanat icar eyliyerek halkın veya meclis ve mahfillerin meşguliyet veya huzur ve rahatını ihlal ederse on beş liraya kadar hafif cezayı nakdiye mahkum olur. (2)Bu fil gece yarısından iki saat evvelinden sonra işlenirse hafif cezayı nakdi otuz liraya kadardır. (3) Mükerrirler hakkında birinci fıkrada muharrer ahvalde otuz ve ikinci fıkrada muharrer halde elli liraya kadar hafif cezayı nakdi hükmolunur”.

³³ Çevre Kanunu’nun gürültü başlıklı 14. maddesine göre; “ (1) Kişilerin huzur ve sükununu, beden ve ruh sağlığını bozacak şekilde ilgili yönetmeliklerle belirlenen standartlar üzerinde gürültü ve titreşim oluşturulması yasaktır. (2) Ulaşım araçları, şantiye, fabrika, atölye, işyeri, eğlence yeri, hizmet binaları ve konutlardan kaynaklanan gürültü ve titreşimin yönetmeliklerle belirlenen standartlara indirilmesi için faaliyet sahipleri tarafından gerekli tedbirler alınır”.

³⁴ Kabahatler Kanunu’nun gürültü başlıklı 36. maddesine göre; “(1) Başkalarının huzur ve sükununu bozacak şekilde gürültüye neden olan kişiye, elli Türk Lirası idari para cezası verilir. (2) Bu fiilin

genel sağlığı, çevreyi korumak amacıyla; başkalarının huzur ve sükûnunu bozacak şekilde gürültüye neden olma eylemi karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık olarak düzenlenmiştir.

B. Korunan Hukuksal Değer

Gürültüye neden olma suçunun 5237 sayılı TCK'nın Toplum Karşı Suçlar başlıklı kısmında düzenlendiği dikkate alındığında, bu suç ile toplumun sağlıklı bir çevrede yaşam hakkı korunmaktadır. Gürültünün insanların sağlığını olumsuz yönde etkilediği dikkate alındığında, bu suç ile Anayasa madde 56'da güvence altına alınan sağlık ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı korunmakta, insanların maddi ve manevi varlıklarının zarar görmesi önlenmektedir³⁵. Bu suç topluma karşı suçlar başlığı altında düzenlenmek suretiyle, çevrenin korunması hususundaki yaklaşımlardan biri olan insan merkezli bir yaklaşım benimsenmiş, insan sağlığının tehlike de olması sebebiyle çevresel gürültüden kaçınılması gerektiği kabul edilmiştir.

C. Maddi Unsur

1. Fail

Gürültüye neden olma suçunun faili herhangi bir kimse olabilir. Nitekim TCK m.183'te "*gürültüye neden olan kişi*"den söz edilmek suretiyle, bu suçun faili bakımından herhangi bir özellik aranmamıştır.

Gürültüye neden olma suçunun faili gerçek kişi olup, bu suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, bu suç bakımından tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirinin uygulanması öngörülmemiştir. Tüzel kişilerin bu suçun faili olması söz konusu değildir (TCK m.60/4). Ancak kişilerin huzur ve sükûnunu, beden ve ruh sağlığını bozacak şekilde ilgili yönetmeliklerle belirlenen standartlara aykırı şekilde gürültü ve titreşime neden olan tüzel kişiler hakkında Çevre Kanunu m.20 uyarınca idari para cezasına hükmolunabilir. Ayrıca bir ticari işletmenin faaliyeti çerçevesinde başkalarının huzur ve sükûnunu bozacak şekilde gürültüye neden olunması halinde Kabahatler Kanunu m.36/2 uyarınca, işletme sahibi gerçek veya tüzel kişiye idari para cezası verilebilir.

2. Mağdur

Bu suçun belli bir mağduru yoktur. Gürültüye neden olma suçu, topluma karşı suçlar faslında düzenlenmiş olup, gürültünün gerçekleştiği toplumda yaşayan herkesin bu suçun mağduru olabileceği kabul edilmiştir.

bir ticari işletmenin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde işletme sahibi gerçek veya tüzel kişiye bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. (3) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına kolluk veya belediye zabıta görevlileri karar verir".

³⁵ Aynı doğrultuda bkz. Kayan, 114; Yaşar, Osman / Gökcan, Hasan Tahsin / Artuç, Mustafa, Yorumlu -Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C.IV, Ankara 2010, 5051.

Gürültünün belli olmayan bir kimseye karşı yapılması, bu suçu TCK'nın 123. maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçundan ayırmaktadır. TCK'nın 123. maddesinde düzenlenen suçta fail, belli bir kişinin huzur ve sükûnunu bozma amacıyla hareket etmekte iken, gürültüye neden olma suçunda fail belli bir kimseyi hedef almamaktadır³⁶. Nitekim Yargıtay da TCK'nın 123. maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun, belli bir kişiyi hedef alarak kasten işlenmesi gerektiğini belirtmektedir³⁷.

3. Suçun Konusu

Gürültüye neden olma suçunun konusu, gürültüye maruz kalan çevredir. Bu suç çevre üzerinde işlenmektedir. Failin bu suçtan sorumluluğunun doğabilmesi için çevre üzerinde gerçekleşen gürültünün bir kimsenin sağlığı bakımından tehlike oluşturması aranmakla birlikte, doğrudan insan üzerinde gerçekleşen bir eylem söz konusu değildir. Dolayısıyla suçun maddi konusunu insan bedeni ve psikolojik kişiliği değil, gürültüye neden olma eyleminin üzerinde gerçekleştiği çevre oluşturmaktadır.

4. Hareket ve Netice

Gürültüye neden olma suçunun hareket unsurunu, ilgili kanunlarla belirlenen yükümlülüklerle aykırı olarak, başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültüye neden olma eylemi oluşturur. Gürültüye neden olma suçu serbest hareketli bir suç olup, gürültüye neden olacak hareket çeşitli şekillerde gerçekleşebilir³⁸. Bu suç, çoğu zaman icrai bir davranışla gerçekleşmekle birlikte ihmalî hareketle de gerçekleşebilir³⁹. Yargıtay, sanığın konutundaki çoban köpeğinin havlamasına engel olmama⁴⁰, iş yerinde ses izolasyonu yapmama⁴¹ şeklindeki hareketlerin, maddede geçen diğer koşulların da varlığı halinde gürültüye neden olma suçunu oluşturacağını belirtmektedir.

Gürültüye neden olma suçunun oluşması için failin, ilgili kanunlarda belirlenen yükümlülüklerle aykırı olarak gürültüye neden olması gerekmektedir. Maddede geçen "*ilgili kanunlar*", 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu konuda düzenleme yapan ilgili kanunlar ile bu kanunların yollama yaptıkları yönetmeliklerdir⁴². Bu suç idari düzenlemelerle bağlantılı olarak düzenlenmiştir. Bu konuda çevresel gürültüye maruz kalınması sonucu kişilerin huzur ve sükûnunun, beden ve ruh sağlığının

³⁶ Yaşar/Gökcan/Artuç, 5052.

³⁷ Y2.CD, 18.06.2007, 2007/5637 E., 2007/8990 K.

³⁸ Kayan, 116; Yaşar/Gökcan/Artuç, 5054.

³⁹ Yaşar/Gökcan/Artuç, 5054; Özcan, Onur, "*Türk Hukukunda Çevre Suçları*", Uğur Alacakaptan'a Armağan, İstanbul 2008, 580.

⁴⁰ Y.4.CD, 25.09.2012, 2012/8722 E., 2012/18431 K.

⁴¹ Y. 4.CD, 25.09.2012, 2012/17482 E., 2012/18402 K.

⁴² Yaşar/Gökcan/Artuç, 5052.

bozulmaması için gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak ve kademeli olarak uygulamaya konulmak üzere; değerlendirme yöntemleri kullanılarak çevresel gürültüye maruz kalma seviyelerinin, hazırlanacak gürültü haritaları, akustik rapor ve çevresel gürültü seviyesi değerlendirme raporu ile belirlenmesi, çevresel gürültü ve etkileri hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi, gürültü haritaları, akustik rapor ve çevresel gürültü seviyesi değerlendirme raporu sonuçları esas alınarak; özellikle çevresel gürültüye maruz kalma seviyelerinin insan sağlığı üzerinde zararlı etkilere sebep olabileceği ve çevresel gürültü kalitesini korumanın gerekli olduğu yerlerde, gürültüyü önleme ve azaltmaya yönelik eylem planlarının hazırlanması ve bu planların uygulanması ile ilgili usul ve esasları belirleyen Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği⁴³ nde yükümlülükler öngörülmüştür⁴⁴. Bu yükümlülükler aykırı davranılması, maddede öngörülen diğer koşulların da varlığı halinde bu suçun oluşmasına neden olabilir.

İlgili kanunlarla belirlenen yükümlülükler aykırı olarak, başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültüye neden olan kişinin cezalandırılacağına öngörüldüğü TCK m.183'deki gürültüye neden olma suçu, somut tehlike suçudur⁴⁵. Suçun oluşması için gürültüye maruz kalan kişi veya kişilerin sağlığının bozulması gerekmez, sağlığın tehlikeye düşmüş olması yeterlidir. Failin sorumluluğu için gürültünün kişilerin sağlığını tehlikeye sokmaya elverişli olması gerekir. Sadece bedensel değil ruhsal sağlığının da zarar görme ihtimali bu kapsamda değerlendirilmelidir⁴⁶. Gürültünün tespiti uzmanlık işi olduğu gibi gürültünün sağlık üzerinde etki oluşturacak elverişlilikte olup olmadığını tespit de uzmanlık

⁴³ Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği, 04.06.2010 tarihli, 27601 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Yönetmeliğin kapsamını belirleyen 2. maddeye göre; "Bu Yönetmelik; özellikle nüfusun yoğun olduğu alanlarda, parklarda veya yerleşim bölgelerindeki diğer sessiz alanlarda, açık araziye sessiz alanlarda, okul, hastane ve diğer gürültüye hassas alanlar da dahil olmak üzere insanların maruz kaldığı çevresel gürültüler ile çevresel titreşime yönelik esas ve usulleri kapsar. (2) Bu Yönetmelik kişinin kendisinden dolayı maruz kaldığı gürültüyü, 26 ncı maddede belirtilen ev faaliyetleri dışındaki gürültüler ile komşuların oluşturduğu gürültüyü, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu kapsamındaki işyerlerinde çalışan işçilerin maruz kaldığı gürültüyü, ulaşım araçlarının iç gürültüsünü ve askeri alanlardaki askeri faaliyetlere bağlı gürültüyü kapsamaz".

⁴⁴ Kaynakların ses seviyeleri bakımından kara yolu araçlarında, demir yolu, havayolu ve su yolu ulaşım araçlarında, açık alanda kullanılan ekipmanlarda uyulması gereken şartlar, ev aletlerinde uyulması gereken şartlar ve sanayi tesislerinde kullanılan alet, ekipman ve makinelerde uyulması gereken şartlar Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği, m.9-15 de, Çevresel Gürültü Esas ve Kriterleri ise aynı Yönetmeliğin 16-24 maddeleri ile belirlenmiştir. Ayrıca bkz. Kamuya açık yerlerde çalıştırılan motorlu kara yolu taşıtlarının dış gürültü seviyesi ve egzoz sistemleri ile ilgili olarak 30/11/2000 tarihli ve 24246 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Motorlu Araçların Dış Gürültü Emisyonları ve Egzoz Sistemleri ile İlgili Tıp Onayı Yönetmeliği.

⁴⁵ Yaşar/Gökcan/Artaç, 5053.

⁴⁶ Aynı yönde bkz. Taşkın, Ahmet, "Çevrenin Hukuksal Yönden Korunması", *su* Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 1, Nisan 2010, 287.

işidir. Gürültü ölçümü⁴⁷ yapıldıktan sonra, belirlenen değerlerin ilgili mevzuatta belirlenen sınır değerlerini aşıp aşmadığı tespit edilmeli, daha sonra gürültünün insan sağlığının zarar görmesine elverişli olup olmadığı yine uzman görüşüyle tespit edilmelidir. Nitekim Yargıtay gürültüye neden olma suçuna ilişkin bir olayda, “*Katılan İzmir Büyükşehir Belediyesi’nce sunulan 12/06/2006 tarihli ve 2022 sayılı ölçüm sonuçlarının da yer aldığı raporlarda sanığın iş yerinde ses izolasyonu yapmaması nedeniyle sınır değerlerin bir kaç kat üstünde gürültüye neden olduğunun belirlenmiş olması karşısında, mahallinde teknik bilirkişi ile keşif yapılp, sanığın ses yalıtımı yapmaması nedeniyle çevreye yaydığı gürültünün insan sağlığının zarar görmesine elverişli olup olmadığına dair rapor aldırıldıktan sonra sanığın hukuki durumunun belirlenmesi*” gerektiğine karar vermiştir⁴⁸. Bir başka kararında ise, yasaya aykırı gürültü sınır değerlerinin insan sağlığının zarar görmesine elverişli olup olmadığına gerektiğinde bilirkişi raporu da aldırılmak suretiyle tespiti ile sonucuna göre failin TCK’nın 183/1.maddesinden sorumluluğunun tespiti gerektiğini belirtmiştir⁴⁹.

D. Manevi Unsur

Gürültüye neden olma suçu sadece kasten işlenebilen bir suç olup, taksirle işlenemez. Bu suçun oluşabilmesi için, failin ilgili kanunlarda belirlenen yükümlülükler aykırı olarak, bir kimsenin sağlığına zarar verecek şekilde bilerek ve isteyerek gürültüye neden olması gerekir. Bu suç doğrudan kast ile işlenebileceği gibi olası kastla da işlenebilir.

E. Hukuka Aykırılık Unsuru

Gürültüye neden olma suçu, mağduru belli olmayan suçlardan olup, ilgilinin rızasının bir hukuka uygunluk nedeni olması söz konusu değildir. Ayrıca meşru müdafaa hukuka uygunluk nedeni de bu suçta bir hukuka uygunluk nedeni olmaz. Gürültüye neden olma suçu bakımından zorunluluk hali söz konusu olabilir.

⁴⁷ Gürültü ölçümlerinde kullanılan başlıca sistemler ses ölçerler (sonometre), sürekli ölçüm/izleme sistemleri ve dozimetreler olarak sunulabilir. Çevresel gürültü ölçümlerinde genellikle ses ölçerler kullanılmaktadır. <http://gurultu.cevreorman.gov.tr/gurultu/AnaSayfa/gurultu/GurultuOlcumleri.aspx?sflang=tr>.

⁴⁸ Y. 4.CD, 25.09.2012, 2012/17482 E., 2012/18402 K.

⁴⁹ “Sanığın konutunda çevre sağlığı ekiplerinin yapmış oldukları denetimlerde 2 adet çoban köpeğinin havlarken 01.11.2007 tarihinde çevreye yayılan gürültü düzeyinin 66.01 dBA olduğunun tespit edildiği ve sanık hakkında tutanak düzenlenmiş olup, Çevre Sağlığı ve Laboratuvar Şube Müdürlüğünün 07.11.2007 tarihli raporuna göre de Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliğinin 28/d maddesinde gürültü sınır değerinin 50 dBA olduğunun bildirilmesi karşısında; belirlenen değerlerin insan sağlığının zarar görmesine elverişli olup olmadığına gerektiğinde bilirkişi raporu da aldırılmak suretiyle tespiti ile sonucuna göre TCK.nun 183/1.maddesi veya Kabahatler Kanununun 24 ve 36. maddelerine göre uygulama yapılması gerektiğinin gözetilmemesi, yasaya aykırı..” bulunarak hükmün bozulmasına karar verilmiştir., Y.4.CD, 25.09.2012, 2012/8722 E., 2012/18431 K.

Örneğin, bir hayvanın saldırısından kurtulmak amacıyla ilgili kanunlarla belirlenen yükümlülüklerle aykırı olarak, başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde davul çalarak gürültüye neden olan kişi zorunluluk halinden yararlanabilir.

F. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1. Teşebbüs

Türk Ceza Kanunu'nun 183. maddesinde öngörülen gürültüye neden olma suçu teşebbüse elverişlidir. Somut tehlike suçları, neticeli suç grubuna girdikleri için bu suçlara teşebbüs mümkündür. İcra hareketleri tamamlanmış olmasına rağmen, kanuni tanıtımda gösterilen tehlike söz konusu olmayabilir. Gürültüye neden olma suçu, gürültü olarak nitelendirilebilecek eylemin yapılmasıyla tamamlanır. Fail bir kimsenin sağlığına zarar verebilecek nitelikte gürültü yapmak için bilerek ve isteyerek elverişli hareketlere başlayıp, elinde olmayan nedenlerle bu hareketleri tamamlayamazsa suç teşebbüs aşamasında kalmıştır.

Suçun icra hareketlerinden gönüllü olarak vazgeçen veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını önleyen kişi teşebbüsten cezalandırılmaz, gönüllü vazgeçme hükmünden yararlanır (TCK m.36/1). Bu bağlamda ilgili kanunlarla belirlenen yükümlülüklerle aykırı olarak, bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültüye neden olacak tesisatı kurarak suçun icra hareketlerine başlayan kimse, suçun tamamlanmasını önlerse gönüllü vazgeçme hükmünden yararlanır. Ancak o zamana kadar yapılan hareketler başka bir suçu oluşturuyorsa o suçtan cezalandırılır (TCK m. 36/1). Gönüllü vazgeçme, cezayı kaldıran bir şahsi sebep niteliğinde olup, iştirak halinde işlenen suçlarda, sadece gönüllü vazgeçen suç ortağı gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır (TCK m.41/1). Gönüllü vazgeçen suç ortağı, suçun işlenmemesi için elinden gelen bütün gayreti göstermiş, ancak suçun gönüllü vazgeçeninin bütün gayretine rağmen işlenmiş olması veya gösterdiği gayretin dışında başka bir sebeple işlenmemiş olması halinde de suç ortağı gönüllü vazgeçmeden yararlanır. Bu bakımdan, gürültüye neden olma suçunun işlenmesi sırasında faile, gürültüyü oluşturan aletleri temin etmek suretiyle yardımda bulunarak suçun icrasını kolaylaştıran kişi, yardım etmekten vazgeçip, failin gürültüye neden olmasını önlemeye çalışırsa gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanacaktır (TCK m.41/2). Azmettirenin gönüllü vazgeçmesi halinde sorumluluktan kurtulabilmesi için ise, azmettirdiği kişiyi suçun icra hareketlerine devam etmekten vazgeçirmesi ve onda oluşturduğu suç işleme kararını kaldırmış olması gereklidir. Gürültüye neden olması için azmettirdiği kişiyi tüm çabasına rağmen suç işlemekten alıkoymayan azmettiren, durumu yetkili mercilere haber vererek icra hareketlerinin tamamlanmasına engel olması halinde ihtiyariyle vazgeçme hükümlerinden yararlanır.

2. İştirak

Gürültüye neden olma suçuna iştirak mümkün olup, bu suç iştirak açısından bir özellik göstermez. Gürültüye neden olma suçuna azmettirme ve yardım etme şeklinde iştirak mümkündür. Suçun kanuni tanımında öngörülen gürültüye neden olma eylemini gerçekleştiren kişi fail olup; suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumunda, bu kişilerin her biri müşterek fail olarak sorumlu tutulacaktır (TCK m. 37). Bu bağlamda birlikte suç işleme kararıyla ilgili kanunlarla belirlenen yükümlülükler aykırı olarak, başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültüye neden olmak isteyen kişiler, suçun icrası açısından birbirini tamamlayıcı nitelikte katkıda bulduklarında, gürültüye neden olma suçunun faili olarak cezalandırılacaktır.

3. İçtima

Gürültüye neden olma eyleminin başlayıp kesintisiz olarak bir süre devam etmesi halinde tek suç oluşur. Bununla birlikte aynı suç işleme kararının yerine getirilmesi amacıyla, kişilerin sağlığının zarar görmesine elverişli biçimde ara verilerek yeniden gerçekleştirilmesi durumunda zincirleme suç hükümleri uygulanabilir⁵⁰.

Gürültüye neden olma suçu, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m.36'da düzenlenen gürültü kabahati ile TCK m.183'de düzenlenen gürültüye neden olma suçu karşılaştırıldığında eylemlerin benzerliğine rağmen, gürültü oluşturan eylem başkalarının huzur ve sükununu bozacak nitelikte olduğunda failin sorumluluğu Kabahatler Kanunu m.36'dan, gürültü oluşturan eylem bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli ölçüde ise gürültüye neden olma suçundan olacaktır. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu düğün sırasında kurusıkı tabanca ile havaya birkaç el ateş etmekten ibaret olan eylemi; belirli bir kişiye karşı işlenmediğinden 5237 sayılı Yasa'nın 123. maddesindeki kişilerin huzur ve sükununu bozmak ve ortaya çıkan gürültü kişilerin sağlığını bozacak düzeyde olmadığından 5237 sayılı Kanun'un 183. maddesindeki gürültüye neden olmak suçlarını oluşturmayacağını; buna karşılık 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenmiş olan gürültüye neden olmak kabahatini oluşturacağına karar vermiştir⁵¹.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 14 ve 20. maddeler uyarınca kişilerin huzur ve sükununu, beden ve ruh sağlığını bozacak şekilde ilgili yönetmeliklerle belirlenen standartlar üzerinde gürültü oluşturan kişi cezalandırılacaktır. Çevre Kanunu'nda düzenlenen bu kabahatin söz konusu olabilmesi için kişilerin beden ve ruh sağlığını bozacak şekilde olması, TCK m.183'de düzenlenen gürültüye neden olma suçunda ise bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültünün aranması karşısında failin sorumluluğunun kabahatten mi yoksa suçtan mı doğa-

⁵⁰ Yaşar/Gökcan/Artuç, 5055.

⁵¹ YCGK, 29.05.2007, 2007/8-109 E., 2007/115 K.

çağının tespiti gerekir. 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 27. maddesine göre; “*Bu Kanunda yazılı fiiller hakkında verilecek idari nitelikteki cezalar, bu fiiller için diğer kanunlarda yazılı cezaların uygulanmasına engel olmaz*”. Ancak 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3. maddesinde bu Kanun'un genel hükümlerinin diğer kabahatler hakkında da uygulanacağını öngörülmesi ve genel hüküm niteliğindeki 15. maddesindeki “*Bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir. Ancak, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanır*” hükmü dikkate alındığında, bir kimsenin beden ve ruh sağlığını bozmaya elverişli bir güdültüye neden olan fail, sadece suçtan dolayı cezalandırılacaktır.

G. Yaptırım

Güdültüye neden olma suçunun cezası, iki aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. Türk Ceza Kanunu m.49/2 uyarınca hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası kısa süreli hapis cezası olup, bu suçtan dolayı bir yıl veya daha az süreli hapis cezasına hükmedilirse, hükmolunan ceza suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre, TCK'nın 50. maddesinde öngörülen kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlardan birine çevrilebilir. Ancak suç tanımında hapis cezası ile adli para cezası seçenek olarak öngörüldüğünden, hapis cezasına hükmedilmişse, bu ceza adli para cezasına çevrilmez (TCK m.50/2).

H. Soruşturma ve Kovuşturma

Güdültüye neden olma suçunun cezası, iki aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası olduğu için, görevli mahkeme sulh ceza mahkemesidir (Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun m.10). Bu suç bakımından diğer suçlarda olduğu gibi genel yetki kuralları (CMK m.12) geçerli olup, güdültünün gerçekleştiği yer mahkemesi yetkilidir.

Güdültüye neden olma suçu, resen soruşturulan ve kovuşturulan bir suç olup, soruşturulması ve kovuşturulması genel hükümlere tabidir. Bu suçta, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda öngörülen uzlaşma⁵², kamu davasının açılmasının ertelenmesi⁵³ kurumların uygulanması söz konusu değildir.

⁵² TCK m.183'de öngörülen suç, 6/12/2006 kabul tarihli 5560 sayılı Kanun'un 24. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın uzlaşmayı düzenleyen 253. maddesinde belirtilen uzlaşmaya tabi suçlardan değildir.

⁵³ TCK m.183'de öngörülen suç, resen soruşturulan ve kovuşturulan bir suç olup, üst sınırı da 2 yıldır. Bu nedenle kamu davasının açılmasının ertelenmesi hükümleri uygulanamaz. Bkz. 6/12/2006 kabul tarihli 5560 sayılı Kanun'un 22. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK m. 171.

Ceza Muhakemesi Kanunu m.100/4'e göre, adli para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama yasağı öngörüldüğünden⁵⁴, suçun faili hakkında tutuklama kararı verilemez. Gürültüye neden olma suçunda, suçun bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverışı olup olmadığı hususu Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bilirkişiye başvurularak tespit edilip, kamu davasının açılması gerekip gerekmediğine karar verilecektir. Gürültüye neden olma suçunu yargılamakla görevli ve yetkili mahkemece, bu suçtan dolayı yapılan yargılamanın sonunda iki yıl veya daha az süreli hapis cezasına hükmedilirse, CMK m.231/6'da öngörülen koşulların varlığı halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir⁵⁵. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı hapis cezasının ertelenmesine nazaran sanığın daha lehine bir düzenleme olup, mahkemenin bu suçtan dolayı karar verirken neden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermediğini tartışması gerekir.

⁵⁴ 02.07.2012 kabul tarihli 6352 sayılı Kanun'un 96. maddesiyle değişik 5271 sayılı CMK m.100/4'e göre; "Sadece adli para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama karar verilemez"; 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun, 5 Temmuz 2012 tarihli 28344 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁵⁵ CMK m.231/6'a göre; "Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için; a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işleme-yeyeceği hususunda kanaate varılması, c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir. Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez".

